

Država bi morala tožiti evropsko komisijo in Evropsko centralno banko

Tekst

Peter Glavič

Foto

Jure Eržen

Monika Weiss je v *Sobotni prilogi Dela* objavila članek, v katerem ugotavlja, da po petih letih nismo dobili odgovorov na ključna vprašanja o »sanaciji« in razprodaji slovenskih bank. To je res, saj je Banka Slovenije (BS) s svojimi zavezniki storila vse, kar je bilo mogoče, da resnica ne bi prišla na dan. Pet let s sodelavci intenzivno spremljamo dogajanje in zbiramo gradivo. Kljub oviranju BS smo bili uspešni z razkritji nekaterih dokumentov z veliko pomočjo zaposlenih v bankah, preiskovalnih novinarjev, strokovnjakov, **Vseslovenskega združenja malih delničarjev (VZMD)**, prof. dr. Tadeja Kotnika, dr. Arharja in tudi z dvema razgovoroma v BS. Poenostavljeno bomo prikazali glavne ugotovitve.

Monika Weiss za uničenje slovenskih bank krivi Pahorjevo in Cerarjevo vlado, izpušča pa Janševo in vlado Alenke Bratušek. S tem in drugimi trditvami skuša očitno opravičiti ravnanje BS. Slovenija bi lahko s soglasjem evropske komisije (EK) dokapitalizirala svoje banke brez izbrisa leta 2012. Ker bi to koristilo tajkunom nasprotne politične strani, se je Janševa vlada raje odločila za drugo pot. Oktobra 2012 je bil sprejet zakon o ukrepih za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB) in z njim Družbe za upravljanje terjatev bank, DUTB (»slabe banke«). Marca 2013 je Janševa vlada DUTB ustanovila in izdala uredbo o izvajanju ukrepov, v kateri je potrdila razlastitev imetnikov kapitalskih instrumentov ob prestrukturiranju banke. Nova vlada Alenke Bratušek ZUKSB ni spremenila, temveč je junija 2013 razlastitve v uredbi še zaostрила, tudi v primerjavi s kasnejšim sporočilom EK. Državni zbor je junija 2013 sprejel sklep o »odtujitvi« petnajstih podjetij, med njimi tudi NKBM.

Poštna navodila

Jeseni 2013 je EK ponovno zahtevala, naj vlada razlasti lastnike delnic in podrejenih obveznic v največjih bankah. Navodila ji je po e-pošti sporočal uslužbenec direktorata za konkurenco Franck Dupont s sodelavci. EK je domačim kolaborantom narekovala metodologijo in zelo drage tuje izvajalce za pregled kakovosti kreditov in zavarovanj zanje ter stresne teste. Ni šlo za revizijske družbe, temveč za svetovalne, ki niso uporabljale mednarodnih računovodskih standardov. Čeprav se je že spomladi 2013 v

Sloveniji, Nemčiji itd. začela gospodarska rast, so npr. predvideli nadaljnje padanje bruto domačega proizvoda (BDP) za skoraj 10 odstotkov v letih 2013-2015. Nobena druga država EU ni bila deležna tako strogih, nerealnih predpostavk – ne leta 2013 in tudi ne leta 2014. Na ta način so od bank zahtevali, naj povečajo oslabitve kreditov in s tem izkažejo izgubo (v primeru NKBM 457 milijonov evrov), s katero so izničili pozitivni kapital in podrejene obveznice ter razlastili njihove imetnike. Ocenjevalci so se zavarovali z izjavami, da ne odgovarjajo za rezultate svojega dela in morebitne posledice, ter zahtevali, da cenitve in stresni testi ne smejo biti dostopni nikomur. Sanirane banke že pet let ustvarjajo velike dobičke na račun sproščanja teh oslabitev.

NLB, NKBM in Abanka so še 30. septembra 2013 v izkazih imele 1,21 milijarde evrov pozitivnega kapitala, BS pa je ugotovila, da so imele na isti dan skupaj 650 milijonov evrov negativnega kapitala in da niso sposobne poplačati deponentov. Uprli sta se le Celjska banka in Gorenjska banka. Prvi je BS zamenjala vodstvo, predsednik uprave je naredil samomor. Druga je vztrajala in zahtevana dokapitalizacija se je zniževala s 328 na 13 milijonov evrov. Nobena druga banka ali revizijska hiša se ni upala upreti. Kriminalisti Nacionalnega preiskovalnega urada (NPU) so junija 2016 zasegli tajno dokumentacijo BS. Vodstvo BS se je pritožilo na US in šele po odhodu guvernerja Jazbeca je NPU podal na specializirano državno tožilstvo kazensko ovadbo vodstva BS zaradi zlorabe uradnega položaja. Svet BS (viceguvernerji) je oktobra 2018 umaknil zahtevo za presojo ustavnosti člena zakona o BS, ki bo računskemu sodišču omogočila revizijo poslovanja BS v letih 2013 in 2014. Državni zbor še vedno ni odpravil protiuštavnosti tedanjega zakona o bančništvu, ki je izključil pravico izbrisanih do sodnega varstva – zamuja že skoraj dve leti.

Uničenje kapitalskega trga

Po izbrisu delnic in obveznic je država dokapitalizirala poddržavljene banke. Da je bila dokapitalizacija vsaj pol previsoka, je dokazal ugledni ekonomist Veljko Bole. Dokaz za to so bili tudi visoki kapitalski količniki po sanaciji – NKBM je bila po tem celo v vrhu vseh evropskih bank. Takoj za tem so prenesli dobre kredite in zavarovanja za slabe kredite na DUTB za dobro četrtno vrednosti in s tem napravili izgubo nepovratno. Npr. delnice Letrike, zastavljene za kredit Celjske borzne hiše, so prenesli na DUTB po 10,5 evra (ko so delnice na borzi kupovali po 33 evrov) in jih čez pol leta prodali nemškemu Mahleju po šestkratni ceni (67,1 evra na delnico), z devetimi milijoni evrov dobička. Delnice

Pivovarne Laško, zastavljene za Šrotove kredite, so prenesli na DUTB po 4 evre; manj kot dve leti pozneje jih je DUTB prodala družbi Heineken po več kot šestkratni ceni (25,6 evra), s 46 milijoni evrov dobička. Vseh pet let beremo o visokih plačah, razprodaji podržavljenega premoženja in drugih nepravilnostih v DUTB.

Vlada Bratuškove je nekritično sodelovala pri tem »ropu stoletja«, ki je med drugim uničil tudi slovenski kapitalski trg. Podpisala je obveze za delovanje podržavljenih bank, ki so ovirale njihov razvoj. Obvezala je državo, da bo banke hitro prodala, ne glede na ceno. Tako je bila NKBM leta 2016 prodana za petino normalne vrednosti, dobra polovica NLB pa konec lanskega leta za tretjino normalne vrednosti, in to predno so sodišča odločila, kdo je njun lastnik. Ko bo prodana še Abanka s pridruženjo Celjsko banko, bo Sloveniji ostala le četrtina NLB. Državljeni imajo v bankah skoraj 19 milijard evrov prihrankov, ki jih bodo izkoriščale banke v tuji lasti, lastniki pa ne dobivajo niti obresti.

Imamo tri mednarodne dokumente o naši »sanaciji« bank. 1) Bruseljski inštitut Bruegel je decembra 2014 po analizi petnajstih slabih bank v trinajstih državah ugotovil, da razen slovenske nobena od slabih bank, ki je v stodstotnem lastništvu države, ni nič odpisala od vrednosti prenesenega premoženja; edina izjema je bila Nizozemska, kjer pa so odvzeto premoženje vrnilo. Slovenija je z 71 % deležem odpisa rekorder tudi med slabimi bankami z večinskimi zasebnimi lastništvom. 2) Sodišče EU v Luksemburgu, ki ga je naše ustavno sodišče (US) vključilo v razsojanje, je ugotovilo, da sporočilo EK o bančništvu z 31. 7. 2013, na katerem je slonela razlastitev lastnikov delnic NKBM,

za Slovenijo ni bilo zavezujoče – ni bilo treba spreminjati zakona o bančništvu ter razlastiti imetnikov delnic in podrejenih obveznic banke. 3) Odbor evropskega parlamenta za gospodarstvo (EP ECON) je julija 2018 objavil študijo o izbrisih v petindvajsetih bankah iz osmih držav EU v letih 2013-2014. Samo v šestih slovenskih bankah so bili izbrisi popolni, v vseh drugih so lastniki delnic in podrejenih obveznic dobili od 45- do 100-odstotno, povprečno 90-odstotno naknadno poplačilo. Država bi morala tožiti EK in Evropsko centralno banko (ECB).

V medijih se omenjajo stroški »sanacije« bank: 3,4 milijarde evrov proračunskih sredstev za dokapitalizacijo šestih bank in 600 milijonov evrov iz izbriha podrejenih obveznic. Na delničarje kar pozabijo, čeprav so npr. zgolj za delnice NKBM leta 2007 plačali državi 309 milijonov evrov (od tega mali delničarji 151 milijonov), v letih 2008 in 2011 pa še 215 milijonov za dokapitalizacijo. Država je aprila 2013 k 39 milijonom rednih delnic svojevoljno za decembra 2012 izdane državne obveznice izdala 100 milijonov delnic po 1 evro, nato pa še 185 milijonov delnic po 1,3 centa za obresti na te obveznice. Tako so redne delnice razvrednotili s 5,4 na 0,7 evra, iztislili druge delničarje in jim prepovedali dokapitalizacijo banke. Sto tisoč delničarjev NKBM je delnice kupilo po 27 evrov, ob izbrihu so bile vredne samo 0,1 evra. Država se je kot lastnik neodgovorno obnašala tudi v obdobju 2008-2010, zato mali delničarji zahtevamo od nje vračilo v višini prvotnih vplačil. ●

Zasl. prof. dr. Peter Glavič,
civilna iniciativa »izbrisani mali delničarji NKBM«

Banko NKBM smo leta 2016 prodali za petino normalne vrednosti, dobro polovico NLB pa konec lanskega leta za tretjino normalne vrednosti. Ko bo prodana še Abanka s pridruženjo Celjsko banko, bo Sloveniji ostala le četrtina NLB. Državljeni imajo v bankah skoraj 19 milijard evrov prihrankov, ki jih bodo izkoriščale banke v tuji lasti, lastniki pa ne dobivajo niti obresti.

